En tur i Krejbjergs fortid

"Bønderkarle behøver ikke at lære noget"

Det var tydeligvis Nis Nissens holdning. De skal lære at bestille noget - selv havde manden gået i latinskolen i Ribe

De første spirer til den moderne skole kommer med oplysningstiden fra omkring 1750. Indtil da var kirken dominerende i næsten al undervisnng. Begrebet oplysning får nu stor betydning, dog fortrinsvis i byerne,det skal vare længe, før det vinder indpas på landet. Her er der mange steder ringe opbakning til oplysning og undervisning. Børnene skulle lære "at tage fat", "at bestille noget". På de store gårde skulle man have (billig) arbejdskraft og på de små steder og huse, ofte med en store børneflok, skulle børnene tidligt hjælpe med at tjene til husstandens daglige fornødenheder. Og så skabte uoplyste mennesker for øvrigt ikke så meget bøvl. Groft sagt kendte de kun til "arbejdets velsignelse".

Fra 1741 ansatte man i Rødding og Krejbjerg en omgangslærer - en lærer, der rejste rundt på gårdene og underviste. På den måde kunne man undgå at bygge en skole.

Den første skole i Krejbjerg blev bygget omkring 1790 (hvor vides ikke).

I Rødding-Krejbjerg sogn skulle Nis Nissen til Spøttrup Borg (der selv havde gået på latinskole i Ribe) fra omkring år 1800 sørge for skolestue og degnebolig. Han var ikke interesseret i bønderkarlenes oplysning, kun i deres arbejdskraft, så hans indsats resulterede i elendige bygninger og i et minimum af

undervisning, og da Krejbjerg sogn var en besværlig udkant i Nis Nissen univers, så blev undervisningen derefter.

I 1814 kom der en ny skolelov, som gjorde børn fra 7 til 14 år (konfirmationen) skolepligtige. Det lod Nis Nissen sig nu ikke straks kyse af. Skolebygninger var stadig ynkelige, og det samme var for en stor del undervisningen.

Først da den nye skole blev bygget i 1872 (Åbakken 40, billedet ovenfor), og den nye forskole i 1914 (Åbakken 32) og en ny gymnastiksal/forsamlingshus (Åbakken 40) i 1922, kan man tale om velorganiserede skoleforhold i Krejbjerg.
Det har helt sikkert været et kæmpe fremskridt med denne ny skoleordning, men også dén løb tiden fra. I 1962 lukkede skolen i Krejbjerg, og børnene skulle fremdeles undervises i en større skole i nabolaget. Valget faldt i første omgang på Rødding, men efter nogle uenigheder mellem de to

sogneråd endte det i stedet for med et fællesskab med Balling Skole, og det har så kørt fint siden da.
Lærer Poulsen, Svend Gunnar Poulsen, var læreren, der drejede nøglen om i skolen i Krejbjerg i sommeren 1962. Han blev ansat i Krejbjerg i 1953.
Lærer Poulsen og forskolelærerinde, fru Elise Clausen huskes med glæde af mange nulevende "gamle elever".

Frie skoleformer

Skoleloven fra 1814 ændrede ikke ved, at der fra officiel side skete meget lidt på skoleområdet i sognet. Men der har været folk, der kunne se, at slid og slæb ikke var nok til at bære et samfund videre. Det skabte private initiativer.

Nr. Andrup Biskole
I 1818 lavede Anders Gudiksen *Nr. Andrup Biskole* hjemme på sin egen gård (Andrupvej 17). Vi ved ikke meget om skolen, men den har formentlig fungeret i cirka 40 år.

Krejbjerg Friskole
Fra samme gård udsprang i 1885 Krejbjerg Friskole. Niels Gudiksen startede skolen sammen med Kristen Mikkelsen fra Gammel Hede (Ny spøttrup), og i begyndelsen forgik undervisningen på skift i stuehuset på de to gårde. Fra 1902 til 1932, da den blev nedlagt, foregik den i Krejbjerg Forsamlingshus, der dengang lå Lykken 4.

Krejbjerg Forsamlingshus. Fra 1902 til 1932 overtaget af Friskoleforeningen i Krejbjerg 1923. Fotoet er fra 1952 hvor huset blev brugt til privat bolig. Nu er det væk.
Foto: Aalborg Luftfoto

Den højere Bondeskole i Krejbjerg
Midt i 1800-tallet rumsterede højskoletanken sideløbende med den udbredte utilfredshed med undervisningen udenfor byerne. Her i Krejbjerg blev dens talsmand Bertel Nørgaard, som var gårdejer til (Ny) Nørgård (Åbakken 20), og han oprettede 1851 en af Danmarks første højskoler på sin gård ("Den højere Bondeskole i Krejbjerg"). Skolen begyndte med 15 elever hjemme på Nørgård.
Efter få år blev pladsen på gården for trang, og højskolen blev flyttet til Oddense og blev til Oddense Højskole. Senere blev den derfra flyttet til Jebjerg som Jebjerg Højskole og videre derfra til Krabbesholm i Skive.
Bertel Nørgaards kamp for oplysning og undervisning af landboungdommen kan du læse mere om på hjemmesiden.